

Uz Recital poezije Vladana Desnice, u izboru prof. D. Marinkovića – dio eseja

Vladan Desnica za života je objavio jednu zbirku pjesama – Slijepac na žalu 1956. godine u izdanju Društva hrvatskih književnika u Zagrebu. U 51. godini života. Iako je zarana počeo pisati poeziju, prve pjesme objavio je 1935. u Magazinu Sjeverne Dalmacije. Do objavljivanja samostalne zbirke pjesama čekat će se puna dva desetljeća. Naime, gotova i za objavljivanje pripremljena zbirka bila je 1940. ponuđena renomiranom beogradskom izdavaču Geci Konu. Izdavač ju je uvrstio za objavljivanje sljedeće godine, ali se Desnica odlučio nakon nekoliko mjeseci da povuče svoju zbirku bojeći se da bi rukopis u predratnim i slućenim ratnim okolnostima mogao biti zagubljen. Neovisno o tome što je rukopis potom imao u svom posjedu, nije uspio da spriječi njezinu maltene usudenu sudbinu - nestala je uz druge dvije knjige u ratnom vrtloženju 1942. dok je preseljavao porodicu iz Splita u Zadar brodom.

Autor je poeziju pisao i nakon toga, što je vidljivo iz rukopisa pronađenih u njegovoj zaostavštini, ali da li je imao razrađenu koncepciju cjelovite zbirke ne možemo pouzdano utvrditi. Neovisno o tome što je pjesnički dio njegova opusa u književnoj kritici bio nedovoljno i površno interpretiran, a dočekan s velikom i neprikrivenom rezervom spram njezine umjetničke vrijednosti/uvjerljivosti, smatrao je da je njegova poezija ipak zaslužila drugačiji tretman, odnosno da nije adekvatno viđena/sagledana/prihvaćena. Tom autorovom razumijevanju pun prilog dali su oni kritičari koji su gotovo glorificirajući isticali liričnost/poetičnost njegove proze i osobito dijelove koji su „transformirani“ u proznu rečenicu tobože „dizali“ estetičku razinu teksta pa ih tako kamuflirane i mimikrirane razastire u optimalnu spoznajno-ideološku mrežu jedne pregnantne romaneskne naracije.

Transformirane pjesme za potreba romana Proljeća Ivana Galeba snažno su učvršćivale globalnu arhitektoniku romana, jer je romanesknoj naraciji omogućio da stihovanu strukturu ugradi u rečenicu pretvarajući tu naraciju u lirsku/ritmiziranu prozu naglašenog refleksivno-afektivnog potencijala. Budući da Desničina poezija na svojevrsan način „duguje“ svoju kompetenciju kao poezija s obzirom na bezupitnu prihvaćenost autora kao neponovljivog subjekta u kulturi – kao romansijer, pripovjedač, esejist i polemičar. Zato je ovaj izbor iz njegove poezije morao biti „smješten“ u zbirku Slijepac na žalu, zbirku vrlo indikativnog naslova gdje se suponiraju dvije opozitne slike (slijepac-žalo) htijući potencirati tom gotovo oksimoronskom stilizacijom temeljnu ideju zbirke o odnosu slike i viđenja, „stvarnosti“ i projekcije o njoj, vidjela i nevidjela, svjetla i tame, smisla i praznine, onoga multimilenijskog rada čovjeka kao bića kulture i multimilenijskog rada prirode na proizvodnji savršenstva kakav je oblatak/žalo, ono duhovno jedinjenje što je vidljivo isključivo duhovnim zrenjem.

Neovisno o tome što je Desnica na književnim večerima znao čitati/govoriti pokoju svoju pjesmu iz Slijepca na žalu, ovaj izbor predstavlja prvo kompleksnije prezentiranje njegove poezije u Zagrebu i Hrvatskoj. Izbor je išao za tim da ovu simbolistički impregniranu pjesničku strukturu „otvori“ slobodnom pulsiranju i otkrivanju subjekta pjesme kao dramatične upitanosti pojedinca nad sobom. Kao što znamo da je njegova stvaralačka radionica tražila da svaka rečenica, svaki stih, svaka dramska replika itd. bude otkrivena i kao govorni čin, kao govor u društvu/zajednici, pa bi tek nakon višestruke provjere dobivala pravo na svoju uobličenu formu. Izbor je ponudio jedno čitanje zbirke koja otvara sebe (Slijepi aed) kao simbolističko-duhovnu projekciju svoga identiteta a pronašao sebe u prihvaćanju sebe u nepovratnom prostoru i vremenu, punini svoga postojanja (Jednostavnost). Kulturi? Slijedila se pjesnička logika zbirke, slijedio se hod „čišćenja“ puta prema sebi.

Poezija nije potraga, nego pokazivanje. Za one koji mogu to da vide.